

Rapport Ombudsman Hindernisbaan zonder finish

11 juni 2020

Volgens onderzoek van de Ombudsman blijkt dat steeds meer mensen die hun weg proberen te vinden naar de WSNP (= Wet schuldsanering natuurlijke personen), op verschillende terreinen knelpunten en belemmeringen tegenkomen. Dat baart zorgen. Daardoor komen minder mensen in aanmerking voor een schuldenvrije toekomst.

Reinier van Zutphen:" Steeds meer burgers blijven met hun schulden zitten, hebben geen toekomstperspectief en belanden financieel en maatschappelijk – vaak voor lange tijd – op een zijspoor. Door de coronacrisis komen nog veel meer burgers in problematische schulden terecht. Hierdoor zal de behoefte aan een goed toegankelijk Wsnp-traject verder toenemen. Dat maakt de dalende instroom nog alarmerender en moeilijker te accepteren."

Knelpunten toegang tot Wsnp

Worden burgers wel voldoende op weg geholpen om uit de schulden te kunnen komen? De ombudsman heeft onderzoek gedaan naar de praktische en formele knelpunten die de toegang tot de Wsnp belemmeren.

- **De gemeentelijke schuldhelpverlening**

Burgers worden niet altijd voorgelicht over de mogelijkheden van de Wsnp. Of soms schildert een schuldhelpverlener de Wsnp ten onrechte als een kansloze optie af. Ook krijgen burgers niet altijd begeleiding bij het indienen van een Wsnp-verzoek. Terwijl dat voor de meeste burgers te ingewikkeld is. Gemeenten behoren in de toeleiding naar, tijdens en na het Wsnp-traject professionele ondersteuning aan te bieden.

Ons beleid in Meierijstad:

Meierijstad geeft wel voorlichting over de Wsnp bij de hulpvraag en bij het mislukken van het minnelijke traject. Dat gebeurt door de klantmanager van Meierijstad, of de klantmanager van de Gemeentelijke Kredietbank (GKB) 's Hertogenbosch die probeert een minnelijke regeling tot stand te brengen met alle schuldeisers. De GKB begeleidt hen bij het indienen en toelichten van het Wsnp verzoek. Medewerkers van GKB gaan mee naar de rechtbank. Er moeten veel stukken verzameld en overgelegd worden (in 2 voud) bij de rechtbank, anders wordt de aanvraag afgewezen. Dat lukt de meesten niet zonder hulp.

Momenteel loopt er een pilot van de GKB en Rechtbank om aan het licht te krijgen waarom een aanvraag wordt afgewezen. Ex ondernemers die failliet zijn, waarbij het faillissement wordt opgeheven, moeten ook alsnog een minnelijk traject doorlopen voordat zij een verzoek in kunnen dienen voor de WSNP.

Het is namelijk een wettelijke verplichting om eerst een minnelijk traject bij de gemeente (MSNP) te doorlopen voordat een verzoek op de WSNP gedaan kan worden. Het komt in de uitvoeringspraktijk ook voor dat ex ondernemers jarenlang geen Belastingaangiftes hebben gedaan, dit dan alsnog doen, de Belastingdienst dan hun inkomen corrigeert waardoor een aanvraag schuldhulp niet meer nodig is of de schulden daarvoor alsnog fors verlaagd worden.

- **De wetgever van de sociale zekerheidswetgeving**

Mensen met een zogenaamde 'fraudeschuld' bij UWV, SVB of gemeenten worden voor tien jaar uitgesloten van het minnelijk traject. Hierdoor worden niet alleen echte fraudeurs bestraft maar ook burgers die te goeder trouw zijn en een vergissing maken. Volgens de ombudsman zou deze onredelijk lange tienjaartermijn verkort en gelijkgesteld moeten worden aan de termijn van de goede trouw binnen de Wsnp-regeling (nu vijf jaar). Ook mag een burger verwachten dat deze termijn (en het verbod om mee te werken aan het minnelijk traject) alleen geldt voor terugvorderingen die zijn ontstaan door opzet of grove schuld (met een boete van 75% of hoger). Voor terugvorderingen met een boete van 50% of minder (bij geen opzet/grove schuld of bij verminderde verwijtbaarheid) zouden deze instanties de mogelijkheid moeten krijgen om mee te werken aan het minnelijk traject.

Deze maatregelen zouden veel burgers een snellere route verschaffen naar een schone lei. Het zou het minnelijk traject MSNP (= Minnelijk Schuldsaneringstraject natuurlijke personen) bij de gemeente effectiever maken en veel tijd, geld en moeite besparen.

Ons beleid in Meierijstad:

De wetgeving moet worden aangepast om dit goed mogelijk te maken.

UWV en de Belastingdienst werken meestal niet mee aan een minnelijk traject bij fraudeschulden. We kunnen dan geen traject aanbieden. Zij zijn zeer terughoudend. Vaak werken ze pas mee op het allerlaatste moment als er al verzocht is om een dwangakkoord bij de rechtbank. We vragen vaak in het begin van het proces bij het UWV al of er bereidheid is tot meewerken aan een minnelijk traject, omdat we anders nodeloos kosten maken van inschakeling van de GKB.

Meierijstad werkt zelf wel mee aan het minnelijk en Wsnp traject. We brengen ook fraudeschulden in als die al deels zijn afgelost of al wat ouder zijn. Niet meteen en ook niet als er nog niets van de hoofdschuld is afgelost.

Mensen met fraude schulden kunnen wel altijd bij ons terecht voor advies, verwijzing naar andere hulpverlening, hulp bij aanvragen inkomensondersteunende voorzieningen etc. ook als een schuldregeling in dat geval niet mogelijk is.

Na verloop van tijd zijn er vaak andere schuldeisers of is de privé situatie anders geworden. Dan heeft een nieuwe minnelijke regeling soms wel kans van slagen, en kijken we of zo'n regeling alsnog gestart kan worden. We houden dan niet strikt vast aan de termijnen van 5 of 10 jaar maar kijken goed naar de omstandigheden.

- **De wetgever van de Wsnp-regeling**

Veel schuldenaren kunnen niet voldoen aan de toelatingseisen van de Wsnp. De regeling heeft een strenge en beladen reputatie. Daarom schrikken veel burgers terug en dienen geen verzoek in.

Als een schuldenaar het traject tussentijdse beëindigt, moet hij tien jaar wachten om opnieuw een verzoek in te kunnen indienen. De rechter kan hier niet van afwijken. Hierdoor zitten burgers een onmenselijk lange tijd in de 'wachtkamer' van de Wsnp. De ombudsman vindt dat deze tienjaarstermijn moet worden verkort. Daarnaast moet de Wsnp-rechter altijd de ruimte krijgen om maatwerk te leveren en rekening te houden met de omstandigheden en de belangen van de verzoeker. Ook is het wenselijk dat burgers onder voorwaarden toegang kunnen krijgen tot de Wsnp als de gemeente er niet in slaagt om binnen een redelijke termijn (van bijvoorbeeld zes maanden) een minnelijke schuldregeling tot stand te brengen.

Ons beleid in Meierijstad:

De wetgeving moet worden aangepast om dit goed mogelijk te maken. De Rechtbank s- Hertogenbosch is streng op waarborgen van de inspanningsverplichting. De rechter is zeer kritisch. Men mag geen nieuwe schulden hebben gemaakt, moet fulltime werken of solliciteren en werken aan (psychische) problemen. Tijdens het aanvraagproces wijzen we klanten en hun event. bewindvoerder op de arbeidsplicht.

Meierijstad biedt hulp aan van de klantmanagers participatie, ook bijv. bij Niet-uitkeringsgerechtigden (Nuggers), om werk te vinden.

- **Schuldenbewindvoerders**

Sinds de invoering in 2014 van schuldenbewind hebben veel burgers met problematische schulden bescherming gezocht bij een bewindvoerder. Burgers hebben theoretisch gezien op die manier meer kans om toegelaten te worden tot het minnelijk of wettelijk traject. Zij hebben tenslotte hulp van een bewindvoerder die hun financiële situatie stabiliseert, de administratie op orde brengt en houdt en een aanvraag voor een schuldregeling kan indienen en begeleiden. Toch staan sommige burgers al jaren onder bewind en doet de bewindvoerder niets aan hun schulden. De ombudsman vindt het wenselijk dat bewindvoerders hun cliënten actiever gaan doorgeleiden naar het minnelijk traject zodra dat kan én hiervoor een streefnorm (van bijvoorbeeld twaalf maanden) gaan hanteren. Nauwere samenwerkingsafspraken met de gemeentelijke schuldhulpverlening zijn hiervoor nodig. En ten slotte: ook de kantonrechter aan wie de bewindvoerder periodiek

verantwoording moet afleggen zou er ook actief op moeten toezien dat de bewindvoerder voldoende inspanning levert om zijn cliënten een schuldenvrije toekomst te bezorgen.

Ons beleid in Meierijstad:

We hebben goede contacten met de bewindvoerders.

We houden 1 tot 2 keer per jaar een informatiebijeenkomst en bespreken relevante thema's met elkaar. Er is daarnaast casusoverleg.

Onze ervaring is dat bewindvoerders ook oog hebben voor het bevorderen van de zelfredzaamheid van klanten waar dit mogelijk is. Wij voeren in ons systeem heronderzoekstermijnen in zodat we bij bewindvoerders navraag kunnen doen naar hun inspanning en klanten, waar dit mogelijk is, een traject schuldhulpverlening kunnen aanbieden.

Zodra de financiële situatie is gestabiliseerd en de klant sanerings klaar is, wordt die doorgeleid naar het minnelijk of wettelijk traject. Hierover hebben we mondelinge afspraken.

In de gebiedsteams, in overleggen met vrijwilligersorganisaties, met maatschappelijke partners, verhuurders en andere partijen vragen we hen klanten met financiële problemen aan te melden bij de klantmanagers schuldhulp van Meierijstad om schuldhulp te bekijken. Zo nodig kunnen we een bewindvoerder inschakelen of zelf budgetbeheer toepassen. Daarmee voorkomen we ook instroom in de bewindvoering zonder dat we daarvan op de hoogte zijn.

We hebben medio 2020 ongeveer 20 mensen zelf in budgetbeheer. Ook daarmee voorkomen we instroom in bewindvoering.

Meierijstad, september 2020.